

Nettverk for eldre og rus - NERO

Kompetansesenter rus - Oslo har i flere år hatt fokus på arbeid med eldrebefolkningen som en del av vårt tidlige intervensjonsarbeid. Vår vurdering er at kontinuiteten i dette arbeidet har vært viktig for å videreutvikle kunnskapsgrunnlaget om aldring, alkohol og legemiddelbruk. Dette for å muliggjøre tidlig intervensjon og forebygging av folkehelseproblemer blant eldre. Dersom helse- og omsorgsapparatet blir bedre i stand til å oppdage personer som er i ferd med å utvikle problematisk alkohol- og legemiddelbruk, vil vi kunne styre innsatsen bedre og redusere risiko for fremtidige helseproblemer betydelig. Dette samsvarer med funn i rapporten *Eldre, alkohol og legemiddelbruk. En kunnskapsoppsummering*, som KoRus Oslo skrev på oppdrag fra Helsedirektoratet i 2011.

Dagens eldre er vokst opp i et samfunn med andre drikkemønstre enn de foregående generasjoner. Generelt sett har alkoholkonsumet blant de eldste økt, og mange trekker med seg tidligere etablerte alkoholvaner inn i alderdommen. Eldre er mer sårbare for påvirkningene av alkohol, noe som skyldes fysiologiske faktorer i selve aldringsprosessen. Eldre som gruppe bruker betydelig flere legemidler enn resten av befolkningen, og samvirkningen med alkohol kan få skadelige konsekvenser. Det eksisterer kunnskapshull hos helsepersonell, men også blant befolkningen som helhet når det gjelder disse mulige helseproblemene. Dersom kunnskap og kompetanse styrkes på dette området er det grunn til å anta at det vil få en positiv virkning på folkehelsen.

KoRus Oslo nasjonalt ansvar for eldre og rus

KoRus Oslo fikk i 2018 fra Helsedirektoratet nasjonalt ansvar for koordinering av fagområdet aldring og rus. Dette innebærer overføring av erfaringsbasert kunnskap til de regionale kompetansesentrene for rus og de øvrige kommuner i landet.

Hva er NERO modellen og hvorfor benytte den?

NERO - modellen har til hensikt å styrke tjenesteapparatets kompetanse på samtaleteknikk, kunnskap om alkohol- og legemiddelbruk og hvordan samtidig bruk av dette kan påvirke de eldres fysiske og psykiske helse. Målgruppe for prosjektet er hjemmetjenestens brukere over 60 år, som har eller står i fare for å utvikle nedsatt allmenntilstand eller funksjonsevne som følge av overforbruk av alkohol og/eller legemiddelbruk.

NERO - prosjektet ble i perioden 2009-2012 gjennomført i bydelene St. Hanshaugen, Sagene, Gamle Oslo og Grünerløkka, i tillegg til Lovisenberg Diakonale sykehus. Hver bydel fikk ansatt en prosjektleder. Erfaringer fra prosjektet viser at 15,5 prosent av hjemmetjenestens brukere over 67 år tilhørte målgruppen, og at kunnskapen om, og oppmerksomheten mot denne gruppen var lav (Grøndalen, 2012). I følge prosjektlederne rapporterte hjemmetjenestens ansatte at de i liten grad avdekket alkohol- og legemiddelrelaterte helseskader hos deres brukere, på grunn av mangel på tilstrekkelig kompetanse. De ansatte formidlet liten tro på at intervensjon og rehabilitering ville ha en positiv effekt på målgruppen. Skepsis, frykt og tidspress for å få nye tidsbelastende rutiner som for eksempel kartlegging av brukere inn i arbeidsdagen, var noen av de ansattes bekymringer. Etske barrierer hos ansatte medførte at de sjeldent snakket med brukerne om deres alkohol- og legemiddelbruk. De ansatte følte at det kunne oppleves som krenking av de eldre dersom tematikken ble tatt opp på brukernes arena, i hjemmet deres. Flere av hjemmetjenestens ansatte

antok at brukerne ville reagere negativt på en eventuell påpeking av deres alkohol- og legemiddelbruk, og at de kunne oppleve det som kritikk av valg av levesett (Grøndalen, 2012).

NERO introduserte begrepet «Helseknaggen», en metode som tar opp helseskadelig rusbruk i et tydelig og konkret helseperspektiv. Prosjektet erfarte at helseperspektivet bidrar til at brukeren opplever samtalen som naturlig og ikke stigmatiserende, samtidig som helseknaggen gjør det enklere for den ansatte å innlede en samtale om teamet helseskadelig rusbruk.

[Les mer om erfaringer fra tidligere NERO arbeid her](#)

Bydel Østensjø har siden 2015 implementert NERO - modellen, med Ruth Løken som prosjektleder. Hun har blant annet forfattet artikkelen [«Helseknaggen, et verktøy i møte med eldre, helse og alkohol»](#).

Basert på våre tidligere prosjekterfaringer fra 2009-2012 med Nettverk Eldre og Rusbruk Oslo (NERO), ønsket KoRus Oslo å gjenstarte prosjektet Nettverk Eldre og Rusbruk Oslo (NERO 2) i samarbeid med Bydel Sagene.

Hvilken kunnskap har ansatte i hjemmetjenesten i Bydel Sagene om aldring, alkohol- og legemiddelbruk, og er det behov for økt kunnskap og handlingskompetanse? Hvilke rutiner har tjenestene for å følge opp eldre brukere dersom de ansatte opplever bekymring for brukerne alkohol- og/eller legemiddelbruk? KoRus Oslo ønsket å kartlegge kompetansebehov og samhandlingskompetanse hos ansatte i Bydel Sagenes hjemmetjenester som er i kontakt med eldrebefolkningen over 60 år. Kartleggingen ble startet opp våren 2019. Funn fra denne kartleggingen vil danne grunnlag for det videre arbeid med implementering av modellen Nettverk Eldre og Rus Oslo (NERO 2) og utarbeidelse av kompetanseprogram for ansatte i Bydel Sagene.